

Vidakoviću u čast – zbornik radova, ur. Miroslav Stantić, Katoličko društvo „Ivan Antunović“, Subotica, 2018., 132 str.

Riječ je o zborniku radova s Međunarodnog znanstvenog simpozija u povodu 100. obljetnice rođenja i 50. obljetnice smrti Albe Vidakovića, koji je održan od 15. do 18. svibnja 2014. godine u Pastoralnom centru „Augustianum“ u Subotici. U zborniku je objavljeno devet znanstvenih radova i dva sjećanja suvremenika Albe Vidakovića.

„Životni put Albe Vidakovića“ (str. 11-17) naslov je rada mons. Stjepana Beretića u kojemu se autor osvrće na biografski aspekt Vidakovićeve životnog puta, počevši od podrijetla da je bunjevački Hrvat, djetinjstva i školovanja, pa sve do same profesionalne glazbene djelatnosti koja se ogleda u raznim aspektima. U zaključku izlaganja mons. Beretić se dotaknuo svih velikana bačke ravnice, gdje svakako pripada i Albe Vidaković, „veliki dar ravnice Crkvi“.

„Djelovanje Albe Vidakovića u osvit II. vatikanskog koncila“ (str. 19-

25) naziv je rada prof. mag. art. Miroslava Martinjaka u kojemu rasvjetljava ulogu Albe Vidakovića u obnovi glazbe u liturgiji i nastojanja Crkve uoči II. vatikanskog sabora. Spominje također i razvoj u stjecanju glazbene naobrazbe, počevši od Subotice, gimnazije u Travniku pa sve do Zagreba, pod vodstvom Franje Dugana. Svakako je značajno da je Albe Vidaković pohađao i Institut za crkvenu glazbu u Rimu 1937. godine. Albe Vidaković je želio da ideje obnove svete glazbe zažive i u Hrvatskoj, pa je putem časopisa *Sveta Cecilija* pisao upute za orguljaše i voditelje župnoga pjevanja. Taj cecilijanski pokret bio je dio Vidakovićeve glazbenog razvoja, i nakon Franje Dugana koji je 35 godina bio urednik, uređivanje lista prepušteno je upravo Albi Vidakoviću. S velikom željom da postoji „izobrazba muzičara u crkvenom duhu“, istu je i realizirao tako što je 1963. godine u Hrvatskoj osnovao Institut za crkvenu glazbu.

„Skladateljski opus i zastupljenost pučke popijevke A. Vidakovića u liturgijskim pjesmaricama“ (str. 27-37) naslov je trećeg rada izloženog na simpoziju, autora Miroslava Stantića. Izlaganje donosi sustavni popis djela Albe Vidakovića. Svakako da su djela duhovne glazbe bila brojnija i značajnija. Na prvom mjestu su mise, kojih je napisao sedam. Moteti su bili najzastupljenije skladbe, pa su bile tiskane u više zbirki i pjesmarica (časopis *Sveta Cecilija*, zbirka *Višeglasne liturgijske skladbe*, pjesmarica *Laudate Dominum*). Litanija je napisao četiri, izdaje zbirke liturgijskih popijevki i to *Pet duhovnih stihova*, *Četrnaest Divnoj dakle tajni ovoj*, *Devet marijanskih stihova*, *Gospi u čast*. Instrumentalne skladbe su poznate i izvođene su skladbe za orgulje, zatim orkestralne

skladbe. Svjetovna glazba bila je najistaknutija u formi solo pjesme kojih je napisao sedam. Značajni dio izlaganja je popis skladba koja su izašle u crkvenim pjesmaricama – *Nova crkvena pjesmarica* (15 skladba), pjesmarica *Pjevajte Gospodu pjesmu novu* (22 skladbe), *Slavimo Boga* (20 popijevaka). Iz izlaganja možemo zaključiti da se opus i djelovanje Albe Vidakovića više temeljilo na crkvenoj, nego na svjetovnoj glazbi.

„Osvrt na Vidakovićevu bibliografiju Frederica Chopina u Jugoslaviji iz 1956. godine“ (str. 39-43) naslov je izlaganja prof. dr. Dragoljuba Katunca. Autor u radu ukazuje na doprinos Albe Vidakovića na ovom muzikološkom području, a isto tako je i iznenađen da se Vidaković bavio ovom temom („Lično nikad ne bih očekivao iz pera jednog crkvenog muzičara...“). Vidakovićeva bibliografija ima četiri grupe artikla i rađena je kao neovisna muzikološka forma pedesetih godina XX. stoljeća.

„Prikaz radova Albe Vidakovića posvećenih Đuri Arnoldu (1781. – 1848.)“ (str. 45-52) naziv je rada autorice Tamare Štricki Seg u kojemu ukazuje na izučavanje povijesti hrvatske glazbe kroz lik Đure Arnolda koji se smatra tvorcem prve crkvene pjesmarice namijenjene Hrvatima iz Bačke, ali i svima ostalima. To se iskazuje u prvim radovima Albe Vidakovića: *Đuro Arnold (1781. – 1784.) Prilog povijesti hrvatske glazbe* – koju je uradio u dva dijela u izdanju *Sv. Cecilije* u Zagrebu 1937. godine. U prvom dijelu rad se bavi životopisom Albe Vidakovića, obrazovanjem i dolaskom u Suboticu na dužnost korovođe župne crkve sv. Terezije 1800. godine. Drugi dio rada govori o skladbama koje je Arnold pisao, i koje su uglavnom bile

crkvene. U ovome dijelu se navodi da je objavio *Pismenik iliti skupljenje pisma različiti za nediljne, svečane i ostale dane priko godine, podobni za većju slavu Božju i kriposti duševne naroda ilirskoga učinjeno po Đuri Arnoldu (1819. u Osiku)*. Ovo je puni naslov *Pismenika* koje je ocijenio kao životno djelo Đure Arnolda. Danas postoji jedan sačuvani primjerak *Pismenika* u Subotičkoj biskupiji. Đuro Arnold je za svoga života bio svjedok promjene četiri crkvena poglavara na papinskome prijestolu, i svakome od njih posvetio je jednu svoju skladbu koju je slao u Vatikan, ali kasnijim istraživanjem Albe Vidaković nije mogao naći traga tim skladbama u nekom od vatikanskih arhiva ili biblioteka. Kod popisa skladba teško je bilo utvrditi redoslijed njihova nastanka, jer su na nekima bile zapisane godine nastanka, ali na mnogima nisu. Od glazbenih oblika ističu se skladbe za mješoviti zbor, orgulje i orkestar, melodrame, mise, libera, offertorium, hymnus. Svoj rad iz 1937. godine Albe Vidaković je dopunio novim saznanjima koje je pronašao u Vatikanskom arhivu: pismo bečkog internuncija Petra Ostinija, odgovor kalčkog nadbiskupa Klobušickog, pismo bečkog nuncija koji govori o glazbenom daru posvećenom papi Piu VII.

„Etnomuzikološki rad Albe Vidakovića“ rad je prof. dr. sc. Marijana Steinera (str. 53-60) u kojemu piše da se Vidaković nije trajno bavio etnomuzikologijom, koja je jedna od mlađih grana muzikologije, ali je i na ovom području ostvario nekoliko iznimnih djela. *Dubrovački zapisi glazbenog folklora s početka XIX. stoljeća* iz Glazbenog arhiva samostana Male braće u Dubrovniku u razdoblju 1956. – 1958. *Vidakovićevo*

zapisivanje pučkih popijevaka u Bačkoj sabrane su u rukopisnu zbirku *Bunjevačke narodne pjesme iz okolice Subotice 1953. godine*. Ova zbirka je vlasništvo HAZU-a, a kopija postoji u Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu. Sadrži 58 crkvenih i 20 svjetovnih narodnih pjesama. Vidakovićevi teorijski spisi o pučkoj popijevci u Bačkoj imaju svoja dva dijela. *Dr. Vinko Žganec sakupljač i obrađivač narodnih popijevaka bačkih Hrvata*. Vidaković spominje dr. Vinka Žganca, jednog od najvećih etnomuzikologa i melografa, da je u razdoblju od 1927. do 1941. djelovao u Bačkoj (Sombor) i sakupljao i zapisivao narodne pjesme. Iz toga razdoblja imamo četiri rukopisne zbirke. 1. *Narodne popijevke iz Bačke, Baranje, Srijema (i Slavonije)*; 2. *Crkvene popijevke iz Bačke*; 3. *Crkvene popijevke iz Svetozara Miletića*; 4. *Narodne popijevke iz Sombora i okolice. Bunjevačko-šokački glazbeni motivi* – u ovom esejističkom članku Vidaković opisuje tri glavna muzikološka područja u hrvatskog naroda, koji posjeduje vlastite osobine. U trećem području se dotiče i zapadne Bačke o kojem govori. „Ovo je najdalji stupanj razvitka. Obilježen je izrazitim dur i mol ljestvicama, što je prema dr. Široli, posljedica utjecaja gajdaške svirke a kasnije i svirke tamburaških zborova.“

„Razvoj profila crkvenog glazbenika u Hrvatskoj od vremena Albe Vidakovića do danas“ naslov je rada dr. sc. Mirjane s. Cecilije Horvat (str. 61-78), o osvjetljavanju lika crkvenog glazbenika, koji se intenzivira od pojave Albe Vidakovića 1941. godine. Horvatova opisuje stanje početkom XX. stoljeća, a napose nakon 1941. kada je vidljiv utjecaj rada i glazbenog djelovanja Albe Vidakovića na odgoj i obrazovanje cr-

kvenih glazbenika u Hrvatskoj. Nakon povratka iz Rima, utjecaj Vidakovića na cecilijanski pokret bio je veliki. Postao je glavni i odgovorni urednik časopisa *Sveta Cecilija*, preuzeo službu *regens chori* u zagrebačkoj prvostolnici, službu profesora na Hrvatskom državnom konzervatoriju, a kasnije postao profesor crkvene glazbe i umjetnosti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Na svim ovim dužnostima bio je iznimno angažiran. Svakako je kruna rada na području crkvene glazbe bilo otvorenje Instituta za crkvenu glazbu pri Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu 1963. godine, a zbog poštovanja i zahvalnosti prema njegovu radu na unaprjeđenju kvalitete nastave na Institutu, od 1992. godine nosi ime „Albe Vidaković“. U daljnjem tekstu opisan je „Lik crkvenog glazbenika u Hrvatskoj nakon II. vatikanskog sabora do 1992. godine“ opisuje stanja crkvenih glazbenika po dekadama od 60-ih, 70-ih i 80-ih. „Lik crkvenog glazbenika od 1990. do 2005.“ opisuje novo političko stanje, osamostaljenje Hrvatske i vraćanje Instituta za crkvenu glazbu pod okrilje Sveučilišta u Zagrebu, pa je služba crkvenog glazbenika spojena sa službom učitelja u osnovnoj školi. U zaključku možemo reći da je djelovanje Albe Vidakovića na profil crkvenog glazbenika bio izniman. Naravno, mora se obratiti pozornost i na godine događanja s obzirom na različite vrste državne vlasti i politike. Veliki je doprinos u razvitku i ulozi Instituta za crkvenu glazbu, koji je od 1992. i ponio njegovo ime.

„Snimljene skladbe Albe Vidakovića i osvrt na (ne)dovršeni oratorij ‘Tužba u hramu’“, naslov je radnje mo. Josipa degl' Ivellia (str. 79-87). U ovome tekstu autor daje popis snimljenih skladba

Albe Vidakovića na različitim nosačima zvuka (LP, kazete, CD). Autor izlaganja je napravio podjelu snimljenih izdanja u dvije grupe. Prvu grupu čine izdanja gdje se autorska glazba Albe Vidakovića nalazi na nosaču zvuka i uz druge autore. Redoslijed je poredan kronološki s točnim nazivom djela koja su na nosaču zvuka. U zaključku prve grupe izdanja da su djela snimljena u razdoblju od 1978. do 2013., i da na ovim izdanjima ima oko 104 minute snimljene glazbe Albe Vidakovića. Drugu grupu čine izdanja koja su bila isključivo s djelima Albe Vidakovića, kojih je bilo manje (dva izdanja Jugotona 1990. i izdavačke kuće „Sveta glazba“ 1998.). Osim popisa snimljenih djela, autor se osvrnuo i na kratki prikaz (ne)dovršenog oratorija Albe Vidakovića „Tužba u hramu“ na tekst Jerolima Kornera. Oratorij je zamišljen kao kompozicija od tri dijela za soliste, dva zbora, orgulje i orkestar. Kako Vidaković nije završio orkestraciju, na „Večerima pasionske baštine“ 14. travnja 2000., orkestraciju je zamijenio klavir na praiizvedbi djela, i zato je ovo djelo (ne)dovršeno.

„Neumatska notacija u istraživanjima Albe Vidaković“, tema je rada dr. sc. Katicice s. Katarine Koprek (str. 89-104) u kojemu ukazuje na visoke znanstvene potencijale Albe Vidakovića koji s problematikom neumatskog zapisivanja melodija datiraju u razdoblje njegova boravka u Rimu. Riječ neum. znak je grčkog podrijetla i označavala je znakove za potrebe bogoslužjenja u rimskoj liturgiji tzv. gregorijansko pjevanje. Autorica veoma opširno, iscrpno i stručno objašnjava ova istraživanja o neumatskoj notaciji, koja više nije u uporabi u suvremenoj glazbi. Rad je podijeljen u

tri dijela: 1. Paleografija – gregorijanska paleografija i povijesno istraživanje; 2. Liturgijsko – glazbeni rukopisni izvori; 3. Sacramentarium sanctae Margaritae iz Metropolitanske knjižnice u Zagrebu (MR 126). U radu su prikazani izgled i naziv pojedinih neuma. Tablica br. 1 – *Jednostavne neume* (str. 92); Tablica br. 2 – *Posebne neume*. (str. 93). Imamo još i dvije geografske karte neumatskih notacija. Prva je *Geografska karta neumatskih notacija* (str. 100) i karta br. 2 *Geografska karta neumatskih notacija hrvatskih i ugarskih područja u srednjem vijeku* koju je sastavio Albe Vidaković (str. 101).

Na kraju zbornika objavljena su dva teksta o sjećanjima na Albu Vidakovića.

U tekstu „Pogled na Albu Vidakovića iz obiteljskog kutka“, prof. Jasna Ivančan (str. 107-112) piše o sjećanju na svojega ujaka iz obiteljskoga kuta. Sjećanje obuhvaća životni put Albe Vidakovića od njegova ranoga djetinjstva, školovanja u Subotici, odluci da školovanje i usavršavanje za svećenika nastavi u Travniku, Zagrebu i Rimu, pa sve do profesionalnih obveza na Muzičkoj akademiji, a kasnije i na Teološkom fakultetu. U tekstu autorica govori kako je iz kuta školarke čekala da „ujo“ dođe u posjet Subotici, i o zajedničkom sviranju na klaviru te savjetima koje im je on davao na zajedničkim svirkama. Svako da je i vijest o iznenadnoj smrti „uje“ u obitelji bila vrlo neprijatna i bolna vijest za ovu obitelj i veliki gubitak kako za obitelj tako i za glazbenu zajednicu, jer je umro u 50. godini života, a mogao je još puno toga uraditi na glazbenom i znanstvenom polju.

„Sjećanja na maestra Albu Vidaković“ – mons. Josipa Miočsa (str. 113-114). „Sjećanje na maestra A. Vidako-

vića seže još iz 1957. godine, kada sam kao sjemeništarc došao u Dječačko sjemenište na Šalati u Zagrebu, gdje sam proveo četiri godine. Bliže upoznavanje s maestrom je bilo na Bogoslovnom fakultetu, na kojem je bio profesor dvije i pol godine. Bio sam i član katedralnog zbora zagrebačke katedrale gdje sam njegovu stručnost u vođenju proba doživio i stekao veliko pedagoško znanje i iskustvo. Na inzistiranje Albe Vidakovića, subotički biskup Matiša Zvekanović je poslao dva bogoslova na glazbeno usavršavanje, od kojih je jedan bio pisac ovog izlaganja, i kada sam počeo ozbiljnije raditi i napredovati, rana smrt maestra je prekinula moje osobno glazbeno formiranje“, ističe mons. Miocs. I danas kada govori o Albi Vidakoviću, sjećanja i uspomene su vrlo žive, pa navodi: „Kada god odlazim na groblje, zastanem kraj njegove grobnice u tišini, u razmišljanju i molitvi za pokoj duše ovog nezaboravnog velikana crkvene glazbe.“

Na kraju zbornika nalaze se prilozi (str. 115-129): Program događanja za „Dane Albe Vidakovića“ od predavanja do koncerata u Muzičkoj školi Subotica i subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, raspored predavanja na Međunarodnom znanstvenom skupu i izbor fotografija koje oslikavaju ovaj znanstveni skup. Ovdje su i prilozi „Iz recenzije“ dr. Sonje Marinković – redovite profesorice FMU u Beogradu, dr. Anice Sabo – redovite profesorica FMU u Beogradu i mr. Gabrielle Égetó – umirovljene profesorice Muzičke škole u Subotici.

U zaključku ovoga osvrtu pohvaljujem organizatore Međunarodnog znanstvenog simpozija *Vidakoviću u čast* koji je održan od 14. do 18. svibnja 2014. godine u Subotici, na velikoj energiji

koju su uložili da se skup održi u svim svojim segmentima – predavanja, koncerti, a zatim i na izradi zbornika koju je simpozij proizveo i ostavio nam kao trajnu vrijednost.

Svakako da je Albe Vidaković u domeni crkvene glazbe zaslužio da se njemu u čast organizira simpozij, od kojega i mi sljedbenici glazbene kulture i pedagogije danas imamo što naučiti. I kako je u svom izlaganju na početku rekao mons. Stjepan Beretić, Albe Vidaković je velikan naše bačke ravnice i „veliki dar ravnice Crkvi“.

Vojislav Temunović

Ante Sekulić, *Prinosi u godišnjaku Tkalčić*, Katoličko društvo „Ivan Antunović“ i Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“, Subotica – Zagreb, 2017., 186 str.

Četvrtu knjigu u nizu Izabranih djela Ante Sekulića (Tavankut, 16. studenog 1920. – Zagreb, 18. ožujka 2016.), Katoličko društvo „Ivan Antunović“ tiskalo je u suradnji s Društvom za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“. Razlog sunakladništvu jesu Sekulićevi tekstovi koji su objavljeni upravo u godišnjaku koji nosi naziv kao društvo koje se na posebni način bavi proučavanjem crkvene povijesti na prostoru Zagrebačke nadbiskupije. Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije „Tkalčić“ osnovano je 23. svibnja 1996. godine, a među osnivačima je bio i Ante Sekulić. Društvo „Tkalčić“ od 1997. godine izdaje istoimeni godišnjak koji objavljuje razne radove iz povijesti Zagrebačke nadbiskupije i knjige u nekoliko nizova. Tako i zbirka Sekulićevih radova *Prinosi u godišnjaku*